

**ПОШИРЕНІСТЬ ЗАХВОРЮВАНЬ ДИСТАЛЬНОГО ВІДДІЛУ
КІНЦІВОК У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УМОВАХ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Білий Дмитро Дмитрович

кандидат ветеринарних наук, доцент

*Дніпропетровського державного аграрно-економічного
університету, Україна, м. Дніпро*

Козловський Антон Олександрович

магістрант

*Дніпропетровського державного аграрно-економічного
університету, Україна, м. Дніпро*

**PREVALENCE OF DISEASES DISTAL LIMBS CATTLE UNDER
ZAPOROZHYE REGION**

Dmitry Bily

Ph.D. Associate Professor

*Dnepropetrovsk State Agricultural and Economic
University, Dnipro, Ukraine*

Anton Kozlovsky

undergraduate

*Dnepropetrovsk State Agricultural and Economic
University, Dnipro, Ukraine*

Анотація. Проведено моніторинг хірургічних захворювань дистального відділу кінцівок у великої рогатої худоби в умовах Запорізької області. Встановлено, що частота їх реєстрації одна із найбільших серед незаразної патології. В структурі хірургічних хвороб захворювання дистального відділу кінцівок становлять близько 25 %. Серед них найбільш часто діагностували виразки і флегмони тканин в ділянці міжратицевої щілини (10,8 – 13,8 %), флегмони вінчика (13,7 - 15,4 %), пододерматити підошви і м'якушу (15,8 - 24,8 %), флегмони і пододерматити пальцевого м'якушу (9,6 - 12,7 %), а також ускладнені деформації (12,7 - 14,1%). При цьому максимальна кількість тварин вибраковувалась у віці 7 – 9 років за наявності у 11,2 – 25,2 % тварин захворювань ратиць та 14,9 – 70,9 % їх деформацій.

Abstract. A monitoring department of surgical diseases of the distal limbs in cattle in the conditions of Zaporozhye region. It was established that the frequency of registration is one of the largest among non-contagious diseases. The structure of surgical diseases disease of the distal extremities is about 25%. Among the most frequently diagnosed ulcers and cellulitis tissues in the

interstitium crack (10.8 - 13.8%), cellulitis Corolla (13.7 - 15.4%), pulp and pododermatitis soles (15.8 - 24 8%), cellulitis and pododermatitis finger pulp (9.6 - 12.7%), and complicated deformation (12.7 - 14.1%). The maximum number of animals culling aged 7 - 9 years in the presence of 11.2 - 25.2% animal diseases hooves and 14.9 - 70.9% of the strains.

Ключові слова: велика рогата худоба, моніторинг, хірургічні хвороби, травматизм, поширеність.

Keywords: cattle, monitoring, surgical diseases, injuries, prevalence.

Актуальним напрямком у сучасному розвитку і веденні тваринництва є інтенсифікація скотарства, однак цьому дієвому процесу перешкоджає високий відсоток і частота захворюваності тварин хворобами незаразної етіології, зокрема ураження дистального відділку кінцівок у великої рогатої худоби [1, с. 80].

Поширення хірургічних хвороб у великої рогатої худоби в сільськогосподарських підприємствах із прив'язним утриманням складає 42 %, захворювання кінцівок займають 36 % від загальної кількості хірургічної патології [2, с. 98]. Найбільш часто реєструються ураження дистального відділу кінцівок: ламініти (52,9-79,6 %), хронічні пододерматити (9,3-19,3 %), рани в ділянці ратиць (4,5-6,2 %), некробактеріоз (4,9-7,6%) [3, с. 125].

Основними причинами виникнення патологій в ділянці дистального відділу кінцівок у високопродуктивних корів є: значна забрудненість, неякісна підлога, короткі стійла, які викликають мікротравми в зоні кінцівок, відсутність активного моціону в стійловий період, несвоєчасна ортопедична диспансеризація. Додатково, організм тварин знаходиться в стані порушення мінерально-вітамінного обміну [4, с. 49; 5, с. 44].

Захворювання кінцівок у великої рогатої худоби призводить до зниження на 17 % приплоду телят, на 20-30 % молочної продуктивності і маси тіла, збільшенню післяродового періоду і кількості осіменінь, а передчасна вибраковка тварин досягає 50-60 % [6, с. 138]. Крім того, підвищується ротація поголів'я, порушується план селекційно-племінної роботи, що не дозволяє в достатньому ступені реалізувати генетичний потенціал [7, с. 16; 8, с. 46].

Враховуючи значну поширеність та економічні збитки за хвороб дистального відділу кінцівок у великої рогатої худоби, була поставлена **мета дослідження:** проаналізувати поширеність захворювань дистального відділу кінцівок у великої рогатої худоби в умовах Запорізької області.

Матеріал та методи дослідження. Моніторинг хірургічної патології дистального відділку кінцівок у великої рогатої худоби проводили в умовах сільськогосподарських підприємств, а також приватних домогосподарств протягом 2015-2016 років.

Первинний прийом включав збір анамнезу, клінічні дослідження організму в цілому та місцевих змін ділянки ураження. При цьому визначали загальний стан тварини, наявність зовнішніх пошкоджень шкірного покриву, ступінь вираження запальної реакції (набряк, болісність, гіперемія), особливості кульгавості.

Перед усім визначали вид кульгавості: кульгавість опірної кінцівки, кульгавість висячої кінцівки, змішана кульгавість, перемежована кульгавість, напружена хода, здерев'янілий крок. Крім того, звертали увагу на особливості кульгавості: приведення або відведення кінцівки від тулуба; постійний або тимчасовий характер; ступінь вираження: сильна, слабка. Для з'ясування типу кульгавості хвору тварину проводили по твердому, м'якому ґрунті прямо, по колу хворою кінцівкою усередину і назовні. При цьому використовували огляд, пальпацію, перкусію, методику пасивних рухів тощо.

За необхідності, з метою уточнення діагнозу, проводили рентгенологічні і сонографічні дослідження, зондування, розчистку ратиць.

Результати досліджень та їх аналіз. При проведенні спостережень встановлено, що захворювання дистального відділу кінцівок на початкових етапах встановлені у молодих корів, щорічно їх вражається від 25 до 30 % від загальної кількості їх в стаді.

Вивчаючи перебіг захворювань копитець в стаді протягом двох років, необхідно відзначити, що в 2016 році корови з захворюваннями ратиць становили 26,6 % від загального стада і 33,3 % - з деформаціями (в тому числі 12,7 – 14,1 % - ускладнені деформації). Зокрема, при загальній кількості поголів'я в господарствах 1496 голів виділено 398 корів з патологіями дистального відділу кінцівок. Згідно наших досліджень, задні ратиці у корів вражаються в два рази частіше ніж передні. Патологічний процес частіше локалізувався на правих кінцівках, як передніх так і задніх. При розташуванні уражень в ділянці міжратицевої щілини в процесі включаються обидві ратиці, а якщо одна, то частіше – латеральна.

Як свідчить аналіз захворювань дистального відділу кінцівок (таблиця 1), найбільш поширеними як в умовах сільськогосподарських підприємств, так і приватних домогосподарств були виразки і флегмони тканин в ділянці міжратицевої щілини (виявлялись в 13,8 та 10,8 % відповідно), флегмони вінчика (становили 13,7 і 15,4 %), пододерматити підшви і м'якушу (діагностували в 15,8 та 24,8 %), флегмони і пододерматити пальцевого м'якушу (складали 12,7 і 9,6 %), а також ускладнені деформації ратиць (реєстрували в 12,7 та 14,1%).

Необхідно відзначити, що була встановлена певна різниця в частоті виявлення деяких захворювань. Зокрема, в умовах господарств частіше, ніж у приватних власників діагностували: виразки і флегмони тканин в ділянці міжратицевої щілини (на 2,1 %), тіломи (на 3,6 %), флегмони та пододерматити пальцевого м'якушу (на 3,1 %), гнійні артрити

пальців (на 4,1 %), дерматити ділянки пуга (на 0,4 %). В той же час, у тварин, які утримуються в приватному секторі більша ймовірність виявлення: флегмони вінчика (на 1,7 %), пододерматитів підошви та м'якушу (на 9 %), тріщин рогу ділянки зачепів (на 1,7 %), ускладнених деформацій (на 1,4 %).

Таблиця 1

Характеристика форм уражень ратиць у корів

Патологія дистального відділу кінцівок	Господарства		Приватний сектор	
	к-ть голів	%	к-ть голів	%
Виразки та флегмони тканин в ділянці міжратицевої щілини	56	13,9	20	10,8
Тіломи	21	5,2	3	1,6
Флегмони вінчика	54	13,7	28	15,4
Пододерматити в ділянці стінок	32	7,9	15	8,1
Пододерматити підошви та м'якушу, в тому числі і виразки Рустергольця	66	15,8	46	24,8
Тріщини рогу ділянки зачепів	17	4,2	12	6,5
Флегмони та пододерматити пальцевого м'якушу	51	12,7	18	9,6
Укол підошви	10	4,1	7	3,8
Гнійні артрити пальців	36	8,9	9	4,8
Дерматити ділянки пуга	4	0,9	1	0,5
Ускладнені деформації	51	12,7	26	14,1
Всього	398	100	185	100

Аналіз вибраковки тварин свідчить про те, що не залежно від умов утримання, захворювання ратиць та їх деформації призводять до передчасної вибраковки тварин (таблиця 2). Хоча кількість таких корів в умовах господарств приблизно вдвічі більший, у порівнянні із приватними домогосподарствами. Так, згідно статистики, в господарствах серед вибракуваних корів (151 голова) хвороби ратиць діагностовано у 38 особин (25,2 %), деформації ратиць – у 107 тварин (70,9 %). Серед тварин приватних домогосподарств відповідні показники становили 11,2 і 14,9 % відповідно.

Вікова динаміка вибраковки корів вказує на те, що максимальна кількість тварин вибувала із стада у віці від 7 до 9 років, пояснюється високим рівнем продуктивності та загострення хірургічних хвороб із погіршенням стану тканин та органів.

Таблиця 2

Дані вибраковки корів через ураження ратиць

Вік корів, років	Господарства			Приватні домогосподарства		
	вибуло (голів)	у тому числі		вибуло (голів)	у тому числі	
		із захворю- ваннями ратиць	із дефор- маціями ратиць		із захворю- ваннями ратиць	із дефор- маціями ратиць
3	11	1	4	6	1	1
4	40	3	5	6	1	1
5	32	6	14	11	1	2
6	31	4	12	12	1	2
7	40	6	17	17	2	2
8	36	6	19	24	2	3
9	46	9	24	30	3	4
10	15	2	8	28	4	5
Всього	151	38	107	134	15	20

Таким чином, захворювання дистального відділу кінцівок, зокрема ратиць, являють собою поширену патологію у великої рогатої худоби, спричиняючи значний економічний збиток та передчасне вибракування тварин. Тому, враховуючи актуальність даної проблеми, нами заплановані дослідження з визначення ефективних схем профілактики і лікування хвороб дистального відділу кінцівок у ВРХ, що дозволить підвищити ефективність ведення скотарства.

Висновки

1. Хвороби дистального відділу кінцівок у великої рогатої худоби діагностуються у 25 - 30 % поголів'я, спричиняють значні економічні збитки, обумовлені зниженням продуктивності, передчасною вибраковкою поголів'я та додатковими витратами на проведення лікувальних заходів.

2. В структурі хірургічної патології ратиць ведуче місце займають гнійно-некротичні ураження міжратицевої щілини, вінчика і підшви (загальний об'єм їх реєстрації – понад 50 % від загальної кількості хворих тварин), а також деформації ратицевого рогу, ускладнені супутньою патологією (становлять близько 15 %).

3. У тварин, які утримуються в сільськогосподарських підприємствах, на відміну від приватних домогосподарств, зареєстровано більший відсоток хвороб ратиць, які обумовлені порушенням умов утримання і годівлі на тлі меншої ймовірності прояву захворювань, причиною яких є травмування.

4. Хвороби дистального відділу кінцівок прямо або опосередковано впливають на відсоток вибракування корів, що підтверджується їх наявністю у 12 - 25 % таких тварин зазначеної патології та 15 – 71 % особин деформацій ратиць.

5. Результати проведених досліджень можуть бути використані при плануванні і проведенні профілактичних заходів щодо хірургічної патології дистального відділу кінцівок у великої рогатої худоби.

Список використаної літератури

1. Михайлова И.И. Экономический метод лечения крупного рогатого скота с язвенными поражениями / И.И. Михайлова, Т.Р. Лещенко, В.И. Ильченко, В.И. Михайлова [и др.] // Вет. патология. – 2014. - № 1. – С. 80-87.

2. Рыжаков А.В. Травматизм в промышленном животноводстве Вологодской области / А.В. Рыжаков, С.С. Русецкий, А.И. Вечерина // Вестник УГСХА. – 2014 – 4 (28) – С. 98-101.

3. Савин К.С. Применение дезинфектанта нового поколения «Педилайн» для профилактики заболеваний копыт крупного рогатого скота: дис. ... канд. биол. наук: 06.02.05 / Савин Константин Сергеевич. – М., 2012. – 125 с.

4. Ермолаев В.А. Этиология, распространение заболеваний копыт крупного рогатого скота в зимне-стойловый период / В.А. Ермолаев // Аграрная наука и образование на современном этапе развития: опыт, проблемы и пути их решения: матер. междунар. науч.-практ. конф. – Ульяновск: Ульяновская ГСХА, 2009. – Т. 3. – С. 49-52.

5. Руколь В.М. Распространение и нозология хирургических болезней у крупного рогатого скота / В.М. Руколь // Farm animals. – 2014. - № 2. – С. 44-48.

6. Мищенко В.А. Болезни конечностей у высокопродуктивных коров / В.А. Мищенко, А.В. Мищенко // Вет. патология. – 2007. - № 2. – С. 138-143.

7. Кириллов А.А. Комплексный способ лечения коров, больных гнойным пододерматитом // Автореф. дисс. канд. вет. наук. – Санкт-Петербург. – 2007. – 16 с.

8. Ahmed I.H. Incidence and management of bovine claw affections and their economic impact: a field study on dairy farms / I.H. Ahmed, M.H. Shekidef // J. of American Science. – 2012. – Vol. 8 (6). – P. 46-61.